



اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه موافقتنامه بین جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی مغرب

به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیات‌های بر درآمد»

مقدمه

موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی مغرب به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و تداوم فعالیت‌های اقتصادی و نیز توسعه و ارتقای سطح مناسبات بین دو دولت در مورد مالیات‌های بر درآمد، منعقد گردیده است. این موافقتنامه در تهران در دو نسخه در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۶ هجری شمسی برابر با ۲۰۰۸/۲/۲۵ میلادی به زبان‌های فارسی، عربی، فرانسوی و انگلیسی تنظیم گردیده است. تمامی متون این موافقتنامه از اعتبار یکسانی برخوردار بوده و در صورت بروز اختلاف در تفسیر مفاد آن، متن انگلیسی ملاک خواهد بود. این لایحه به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی در جلسه مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۹ هیئت وزیران به تصویب رسیده است.

مبنای قانونی ارائه این لایحه از سوی دولت، ماده (۱۶۸) قانون اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم است که به موجب آن، دولت می‌تواند برای جلوگیری از اخذ مالیات مضاعف و تبادل اطلاعات راجع به درآمد و دارایی مؤدیان با دولت‌های خارجی موافقتنامه‌های مالیاتی منعقد و پس از تصویب مجلس شورای اسلامی، به مرحله اجرا بگذارد.

لازم به ذکر است پیش از انقلاب اسلامی، ایران تنها با کشورهای فرانسه و آلمان موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف امضا کرده بود، اما در سال‌های بعد از انقلاب اسلامی و علی‌الخصوص در سال‌های اخیر (از سال ۱۳۷۶ تا به حال) چندین مورد موافقتنامه از این نوع با دیگر کشورها از جمله اسپانیا، اندونزی، ایتالیا، بحرین، بلغارستان، سودان، تاجیکستان، زیمبابوه، رومانی، الجزایر، صربستان و ... در مجلس مورد بررسی و تصویب قرار گرفته است.

اطلاعاتی در خصوص کشور مغرب

اطلاعات کلی

کشور مغرب در منتهی‌الیه شمال غربی آفریقا در مجاورت اقیانوس اطلس و دریای مدیترانه واقع شده است. این کشور دارای کرانه‌های طولانی در اقیانوس اطلس و دریای مدیترانه است که به بیش از ۳۵۰۰ کیلومتر می‌رسد. مغرب به‌عنوان نزدیک‌ترین کشور آفریقایی به اروپا به‌وسیله تنگه «جبل الطارق» از آن جدا می‌شود و در واقع فاصله میان مغرب و اسپانیا حدود ۱۵ کیلومتر است. مغرب از شمال با دریای مدیترانه، از غرب با اقیانوس اطلس، از شرق با الجزایر و از جنوب با سرزمین مورد اختلاف «صحرای غربی» هم‌مرز است. مساحت این سرزمین با احتساب صحرای غربی ۷۱۰،۸۵۰ کیلومتر مربع و بدون آن ۴۴۶،۵۵۰ کیلومتر مربع می‌باشد.

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۰۸

شماره چاپ:

۱۱۹

تاریخ چاپ:

۱۳۹۵/۵/۶

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفاتر:

مطالعات بخش عمومی

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۳۰۱۵۰۴۲

تاریخ انتشار:

۱۳۹۵/۷/۱۰

مهمترین بنادر مغرب، کازابلانکا (دارالبیضا)، طنجه (در ۱۵ کیلومتری جبل طاروق)، ناصور، محمدیه، جرف الاصفیر، سفی، آگادیر و مهمترین شهرهای آن، زباط (پایتخت سیاسی - اداری)، کازابلانکا (پایتخت اقتصادی - تجاری) فاس و مغرب (شهرهای فرهنگی و مذهبی)، طنجه و آگادیر (شهرهای توریستی) می‌باشند.

جمعیت کشور مغرب در سال ۲۰۱۳ میلادی، بالغ بر ۳۲ میلیون نفر بوده است. مردم این کشور آمیزه‌ای از نژادهای «سامی» و «بربر» می‌باشند. دین رسمی این کشور اسلام است و حاکمیت آن کشور تأکید زیادی بر وحدت مذهبی به‌عنوان یکی از پایه‌های وحدت مردم دارد.

زبان رسمی کشور و خط رسمی آن، عربی می‌باشد. غیر از زبان عربی (عربی محلی)، زبان فرانسه به‌عنوان زبان دوم و زبان رایج در مراکز تجاری و اداری متداول است. واحد پول آن، درهم مغرب و ۸/۴ درهم برابر با یک دلار آمریکا است.

ویژگی‌های اقتصادی

مهمترین اقلام صادراتی مغرب به جهان: تجهیزات الکتریکی و الکترونیکی، لباس و مشتقات آن، کودها، وسایل نقلیه زمینی، روغن‌های قیری و سوخت‌های معدنی، محصولات شیمیایی و ترکیبات آنها با فلزات گرانبها، نمک سولفور و دیگر محصولات معدنی.

مهمترین اقلام وارداتی مغرب از جهان: نفت و سوخت‌های معدنی، ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، وسایل نقلیه زمینی، تجهیزات الکتریکی و الکترونیکی، مواد پلاستیکی، آهن و فولاد، غلات، محصولات آهن و فولاد.

مهمترین اقلام صادراتی ایران به مغرب: فرش و سایر کفپوش‌ها، ماشین‌های تراش برای برداشتن فلز، گریس سایر مواد دباغی شده، سولفات کروم.

مهمترین اقلام وارداتی ایران از مغرب: لنت‌ها و بالشتک‌های ترمز، سایر قطعات سایش برای ترمز.

تراز تجاری مبادلات اقتصادی بین جمهوری اسلامی ایران و مغرب همواره به سود ایران مثبت بوده است. به‌طوری که در سال ۱۳۹۳ ارزش آن ۱۶۰۹ هزار دلار و در سه ماهه اول سال ۱۳۹۴، ۶۱۷ هزار دلار بوده است و حجم صادرات به این کشور در سال ۲۰۱۴ به ۱۴۶۷ هزار دلار رسید. انتظار می‌رود با برقراری مجدد روابط سیاسی با این کشور، همکاری بخش‌های خصوصی تقویت شده و حجم مبادلات در سال‌های آتی افزایش یابد.

مبادلات تجاری ایران و مغرب از سال ۱۳۸۸ تا پایان ۱۳۹۳

(ارزش هزار دلار)

سال	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
صادرات	۱۹۲۰۹	۳۰۰۲۶	۲۵۸۶	۹۷۳	۲۹۷	۱۹۷۴
واردات	۲۶۰۲۸	۲۹۷۷۳	۱۵۶	۷۶	۱۳۴	۳۶۵
تراز تجاری	-۶۸۱۹	+۲۵۳	+۲۴۳۰	+۸۹۶	+۱۶۳	+۱۶۰۹
حجم مبادلات	۴۵،۲۳۷	۵۹،۷۹۹	۲۷۴۲	۱۰۴۹	۴۳۱	۲۳۳۹

مأخذ: سازمان توسعه تجارت.

سطح روابط بین جمهوری اسلامی ایران و مغرب

روابط سیاسی و فرهنگی بین ایران و دولت مغرب در سال ۱۹۵۶ برقرار گردید. بعد از پیروزی انقلاب روابط دو کشور رو به افول نهاد تا جایی که به قطع روابط دو کشور انجامید. در سال ۱۹۹۱ پس از عادی‌سازی روابط دیپلماتیک میان دو کشور، سطح روابط

به تدریج ارتقا و به سطح سفارت رسید. در سال ۱۳۸۷ به دنبال قطع مجدد روابط سیاسی بین دو کشور، روابط اقتصادی دوجانبه نیز، غیرفعال گردید. متعاقب برقراری روابط دیپلماتیک از سال ۱۳۹۳، تقویت حوزه اقتصادی در دستور کار دستگاه‌های متولی قرار گرفته و طرح‌های آن در حال تدوین است. البته طی سال‌های گذشته تبادل تجاری حداقلی بین بخش‌های خصوصی دو کشور وجود داشته است که تقریباً در سال ۱۳۹۳ معادل دو میلیون دلار بوده است. اهم اقدامات صورت گرفته و همکاری‌های دوجانبه پس از ارتقای سطح روابط میان دو کشور به شرح زیر بوده است:

- برگزاری اولین، سومین و پنجمین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی به ترتیب در سال‌های ۱۳۷۴، ۱۳۷۹ و ۱۳۸۶ در تهران و اجلاس‌های دوم و چهارم در سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ در رباط،

- اهم اسناد امضا شده نیز عبارتند از: موافقتنامه بازرگانی، موافقتنامه حمل‌ونقل هوایی، یادداشت تفاهم همکاری در زمینه پستی و مخابراتی، موافقتنامه همکاری‌های بانکی، موافقتنامه تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری متقابل، یادداشت تفاهم همکاری در زمینه محیط زیست، موافقتنامه کشتیرانی تجاری - دریایی، یادداشت تفاهم صنعتی، تفاهمنامه همکاری گردشگری، - در حال حاضر، برنامه‌ریزی مقدماتی برای برگزاری کمیسیون مشترک اقتصادی (در سال ۱۳۹۵) در دستور کار می‌باشد.

موضوع لایحه

این موافقتنامه که به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیات بر درآمد میان جمهوری اسلامی ایران و مغرب منعقد شده، مشتمل بر یک مقدمه و بیست‌ونه ماده است.

اهداف لایحه

۱. گسترش همکاری‌های اقتصادی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت پادشاهی مغرب.
۲. لزوم اتخاذ تدابیر قانونی برای اجتناب از اخذ مالیات مضاعف از اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در هر یک از دو کشور.
۳. ایجاد تسهیلات و تمهیدات لازم به منظور تضمین تداوم فعالیت‌های اقتصادی.
۴. توسعه و ارتقای سطح مناسبات بین دو دولت.

بررسی مفاد لایحه

طبق این موافقتنامه دولت‌های جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی مغرب، در خصوص اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات بر درآمد و موارد ذیل با یکدیگر توافق کردند:

۱. تعیین اشخاص مشمول موافقتنامه؛ ماده (۱).

۲. مالیات‌های موضوع موافقتنامه که شامل مالیات بر کل درآمد یا اجزای درآمد از جمله مالیات بر درآمد حاصل از نقل و انتقال اموال منقول یا غیرمنقول، مالیات بر کل مبالغ دستمزد یا حقوق پرداختی توسط مؤسسات و همچنین مالیات بر افزایش ارزش سرمایه است؛ ماده (۲).

۳. تعریف اصطلاحات مورد نیاز؛ مواد (۳)، (۴) و (۵).

۴. تعیین موارد مشمول مالیات بر درآمد حاصل از اموال غیرمنقول، ماده (۶)، درآمدهای تجاری، ماده (۷)، درآمد حاصل از

حمل و نقل بین‌المللی، ماده (۸)، مؤسسات شریک، ماده (۹)، سود سهام، ماده (۱۰)، هزینه‌های مالی، ماده (۱۱)، حق‌الامتیازها، ماده (۱۲)، عواید سرمایه‌ای، ماده (۱۳)، خدمات شخصی مستقل، ماده (۱۴)، خدمات شخصی غیرمستقل، ماده (۱۵)، حق‌الزحمه مدیران و مقامات عالی‌رتبه مدیریتی، ماده (۱۶)، درآمد هنرمندان و ورزشکاران، ماده (۱۷)، حقوق بازنشستگی و پرداخت‌های تأمین اجتماعی، ماده (۱۸)، خدمات دولتی، ماده (۱۹)، محصلین و کارآموزان، ماده (۲۰)، مدرسین و محققین ماده (۲۱)، سایر درآمدها، ماده (۲۲).

۵. آیین حذف مالیات مضاعف، ماده (۲۳).

۶. اشاره به رعایت موارد عدم تبعیض، ماده (۲۴).

۷. آیین‌نامه توافق دوجانبه، ماده (۲۵).

۸. تبادل اطلاعات در راستای اجرای توافقنامه، ماده (۲۶).

۹. نحوه اجرای مقررات در مورد اعضای هیئت‌های نمایندگی و مأموریت‌های سیاسی و مناصب کنسولی، ماده (۲۷).

۱۰. نحوه لازم‌الاجرا شدن موافقتنامه، ماده (۲۸).

۱۱. نحوه فسخ موافقتنامه، ماده (۲۹).

پیشنهادهای اصلاحی

- در بند «۴» ماده (۲) برای جلوگیری از بروز اختلاف نظر پیشنهاد می‌شود به جای عبارت «ظرف مدت معقول» از مدت زمان معین و مشخص استفاده شود.

- قسمت (ت) بند «۲» ماده (۴) حل و فصل موضوع مربوط به تابعیت یا اقامتگاه را از طریق مذاکره و توافق دوجانبه مقامات صلاحیتدار دول متعاقد پیش‌بینی کرده است که طبق تعریف مندرج در موافقتنامه، مقامات صلاحیتدار عبارتند از: وزیر امور اقتصادی و دارایی ایران و وزیر دارایی سنگال. حداقل در مورد ایران به نظر می‌رسد وزیر اقتصاد نمی‌تواند صلاحیت مذاکره و توافق در مورد تعیین تابعیت و اقامتگاه اشخاص را داشته باشد مگر اینکه «نماینده مجاز وی» که از سوی او منصوب می‌شود، یکی از مقامات یا مراجع ذیصلاح در این خصوص باشد مثل مقامات و مسئولین وزارت خارجه. بر این اساس بهتر است در این مورد رفع ابهام شود.

جمع‌بندی

ضرورت و نیاز به ارتقای توجه به مناسبات سیاسی و اقتصادی بین کشورها ایجاب می‌کند تا به اشکال مختلف از جمله امضای توافقنامه دوطرفه، زمینه گسترش راهکارهای دوجانبه فراهم گردد. از همین روی جمهوری اسلامی ایران نیز درصدد است تا با امضای این موافقتنامه‌ها روابط سیاسی و اقتصادی خود را با کشورهای مختلف تحکیم بخشد. بدیهی است اجرای این موافقتنامه در صورتی که از نظر دولت جمهوری اسلامی ایران پس از بررسی کامل آخرین تغییرات قوانین مالیاتی کشور پادشاهی مغرب مطابق با مصالح اقتصادی کشور است می‌تواند آثار اقتصادی و سیاسی مطلوبی برای کشور به‌همراه داشته باشد که از جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. تشویق و تسهیل روابط اقتصادی و بازرگانی،

۲. تحکیم بخشیدن به حسن روابط سیاسی،

۳. توسعه و ارتقای سطح مناسبات بین دولتها،

۴. اشتغالزایی،

۵. جلوگیری از اخذ مالیات مضاعف،

۶. پیشگیری از تعارض قوانین مالیاتی و کاهش دعاوی فرار مالیاتی.